

2- İsm-i Rahîm ve ism-i Hakîm mazhariyetine medar bir vaziyet verilmiş.

Birincisi: Bir parça mahrem bir sırdır fakat senden sır saklanmaz. Şöyle ki:

Ehl-i hakikatin bir kısmı nasıl ki ism-i Vedud'a mazhardırlar ve a'zamî bir mertebede o ismin cilveleriyle, mevcudatın pencereleriyle Vâcibü'l-vücut'a bakıyorlar. Öyle de şu hiç-ender hiç olan kardeşinize, yalnız hizmet-i Kur'an'a istihdamı hengâmında ve o hazine-i bînihayenin dellâlı olduğu bir vakitte, ism-i Rahîm ve ism-i Hakîm mazhariyetine medar bir vaziyet verilmiş. Bütün Sözler, o mazhariyetin cilveleridir.

İnşâallah o Sözler وَمَنْ يُؤْتِ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا sırrına mazhardırlar.

Birincisi: Bir parça mahrem bir sırdır fakat senden sır saklanmaz. Şöyle ki:

Mahrem Sırrın Manası

Buradaki "mahrem sır", Üstad Hazretleri'nin kendi şahsına ait bir makam iddiası değil; Kur'ân hizmeti esnasında kendisine ihsan edilen hususî bir mazhariyetin ifadesidir. Ehl-i hakikatten bazı zatlar ism-i Vedûd'a mazhar olup kâinata muhabbet penceresinden bakarlar. Üstad Hazretleri ise Sözler'in telifi ve Kur'ân hakikatlerinin dellâllığı vazifesinde, hususen ism-i Rahîm ve ism-i Hakîm'in cilvelerine mazhar kılındığını beyan etmektedir.

Neden "Sır" Denilmiştir?

Bir insanın "Ben şu ilahî isme yüksek derecede mazharım" demesi, zahiren tevazuya uygun görünmeyebilir. Çünkü böyle bir söz, nefis hesabına söylense fahr, enaniyet ve makam iddiası kokusu taşıyabilir. Bu sebeple büyük zatların manevî mazhariyetleri çoğu zaman onların iç âleminde saklı kalır; herkese açılmaz, ilan edilmez. Üstad'ın buna "mahrem bir sır" demesi de bu incelikten dolaydır.

Ehl-i hakikatin bir kısmı nasıl ki ism-i Vedud'a mazhardırlar ve a'zamî bir mertebede o ismin cilveleriyle, mevcudatın pencereleriyle Vâcibü'l-vücut'a bakıyorlar.

“Ehl-i hakikatin bir kısmı nasıl ki ism-i Vedûd’a mazhardırlar” ifadesi, daha çok aşk ve muhabbet yoluyla Allah’a yaklaşan büyük velilere işaret eder. Yunus Emre, Mevlânâ, İbrahim Edhem ve benzeri zatlarda görülen o derin aşk, muhabbet, vecd ve cezbe hâli, ism-i Vedûd’un kuvvetli bir cilvesidir.

Her Veli Bir İsmi Gölgesinde Yükselir

Her büyük veli, Cenâb-ı Hakk’ın bütün isimlerine iman eder; fakat manevî mizacı, meşrebi ve hizmet tarzı itibarıyla bazı isimlerin tecellisi onda daha baskın görünür. Kimi Vedûd isminin muhabbet ikliminde yükselir, kimi Kahhâr isminin celâlî tecellileriyle nefsi kırar, kimi Alîm isminin nuruyla ilimde derinleşir, kimi Hakîm isminin cilvesiyle hikmetli beyanlara mazhar olur, kimi Rahîm isminin tecellisiyle ümmete şefkat ve merhametle yönelir.

Mesela Yunus Emre’nin dilinde “aşk” her şeyin merkezindedir. Onun nazarında varlık âlemi, Allah’ın muhabbetine açılan bir kapı gibidir. Mevlânâ’da da aynı şekilde kâinat, ilahî aşkın dönen bir aynasıdır. Onlar mevcudata baktıklarında, varlıkların arkasında Vedûd isminin cilvelerini okurlar. Bu yüzden sözleri akıldan çok kalbi yakalar, fikirden çok ruhu harekete geçirir.

Öyle de şu hiç-ender hiç olan kardeşinize, yalnız hizmet-i Kur’an’a istihdamı hengâmında ve o hazine-i bînihayenin dellâlı olduğu bir vakitte, ism-i Rahîm ve ism-i Hakîm mazhariyetine medar bir vaziyet verilmiş.

Üstad Hazretleri önce, bazı ehl-i hakikatin ism-i Vedûd’a mazhar olduğunu söylemişti. Yani bazı veliler, Allah’a daha çok aşk, muhabbet ve cezbe penceresinden bakmışlardır. “Öyle de” diyerek şimdi kendi hizmetindeki farklı mazhariyete geçiyor. Yani “Onlar Vedûd ismine mazhar oldukları gibi, bana da Kur’ân hizmetinde başka bir mazhariyet verilmiş” demek istiyor.

“Şu hiç-ender hiç olan kardeşinize...”

Üstad burada nefsinin tamamen aradan çıkarıyor. “Hiç-ender hiç” ifadesi, “hiç içinde hiç” demektir. Yani “Ben şahsım itibarıyla bir şey değilim; bende görünen güzellik, kuvvet, tesir ve hikmet bana ait değildir” manasını taşır. Bu, sıradan bir tevazu cümlesi değil; gelecek mazhariyet beyanının enaniyete dönüşmemesi için konulmuş çok mühim bir kayıttır.

“Yalnız hizmet-i Kur’ân’a istihdamı hengâmında...”

Buradaki “yalnız” kelimesi çok önemlidir. Üstad, bu mazhariyetin “Kur’ân hizmetinde çalıştırıldığım vakitte” demesi şahsî bir büyüklük değil; vazifenin kudsiyetinden gelen bir ihsandır. Üstad kendisini hizmetin sahibi değil, hizmette istihdam edilen bir kul olarak

kabiliyetine vermiyor. Bilakis az önce beyan ettiği ism-i Rahîm ve ism-i Hakîm mazhariyetine bağlıyor. Yani “Sözler’de görünen kuvvetli teselli, derin hikmet, akli ikna eden deliller ve kalbi okşayan rahmet dili benim şahsımdan değil; Kur’ân hizmetinde verilen o ilahî mazhariyetin cilvelerindendir” demek istiyor.

“O mazhariyetin cilveleri”

Buradaki “mazhariyet”, ism-i Rahîm ve ism-i Hakîm’e ayna olma hâlidir. “Cilve” ise o isimlerin eserlerde görünmesi, parlaması ve kendini hissettirmesidir.

Sözler’de Rahîm İsminin Görünmesi

Sözler, okuyucunun yaralı kalbine merhem sürer. Ölümünden korkan insana ebediyet kapısını gösterir. Musibette ezilen ruha rahmetin arkasındaki hikmeti anlatır. Günahıyla mahcup olan kula ümit kapısını açar. Yalnızlık hisseden insana “Sen sahipsiz değilsin” der. İşte bu yönüyle Sözler, ism-i Rahîm’in şefkatli ve teselli edici cilvelerini taşır.

Sözler’de Hakîm İsminin Görünmesi

Sözler aynı zamanda kuru bir teselli kitabı değildir; akli susturan, fikri doyuran ve şüpheleri dağıtan hikmetli izahlarla doludur. Haşir meselesi, nübüvvet, ibadet, kader, tevhid ve Kur’ân’ın i’câzı gibi büyük meseleler temsil, mukayese ve delillerle izah edilir. Bu sebeple Sözler’de sadece kalbe hitap eden bir rahmet değil, akli ikna eden bir hikmet de vardır.

“İnşâallah o Sözler...”

Üstad Hazretleri “İnşâallah” diyerek meseleyi Allah’ın lütfuna, kabulüne ve ihsanına bağlıyor. Bu, hem tevazu hem de kulluk edebidir. Çünkü bir eser ne kadar kıymetli olursa olsun, onun tesiri Allah’ın izni ve inayetiyle olur.

وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا

Bu ayetin manası şudur: “Kime hikmet verilirse, şüphesiz ona pek çok hayır verilmiş olur.” Burada geçen hikmet, sadece bilgi değildir. Hikmet; eşyanın hakikatini görmek, olayların arkasındaki ilahî gayeyi anlamak, doğruyu yerli yerince kavramak ve insanı Allah’a götüren manayı fark etmektir.

Bu cümlelerin özü şudur: “Sözler’de görünen bütün rahmetli teselliler, hikmetli izahlar, kalbi tatmin eden manalar ve akli ikna eden deliller, Kur’ân hizmetinde bana verilen ism-i Rahîm ve ism-i Hakîm mazhariyetinin cilveleridir. İnşâallah bu eserler, ‘Kime hikmet verilirse ona pek çok hayır verilmiştir’ ayetinin sırrından nasip almışlardır.”

Üstad Hazretleri burada eseri de, tesiri de, hikmeti de kendisine mal etmiyor. Kendisi aradan çekiliyor; Sözler’i Kur’ân’ın hazinesinden gelen rahmet ve hikmet cilveleri olarak gösteriyor. Bu yüzden bu ifade bir övünme değil, bir nisbet düzeltmesidir: Güzellik şahsa değil Kur’ân’a,

tesir kaleme değil ilahî ihsana, hikmet müellife değil ism-i Hakîm'in cilvesine aittir.

İlim Başkadır, Hikmet Başkadır

Evet, burada çok mühim bir incelik var: İlim ile hikmet aynı şey değildir. İlim, bir meseleyi bilmek; hikmet ise o meselenin yerini, gayesini, ruhunu ve hakikatle bağlantısını kavramaktır. Bir insan çok bilgi sahibi olabilir; kitaplar okuyabilir, metinler ezberleyebilir, kavramlara vâkıf olabilir. Fakat o bilgileri yerli yerine koyacak, kalbe indirecek, kâinatla, insanla, ahiretle ve marifetullahla bağlayacak hikmet nazarı yoksa, o ilim insana hakikatin kapısını tam açmayabilir.

Risaleler Sadece İlmî Metin Değildir

Risale-i Nur yalnızca ilmî malumat veren bir eser değildir. Onda kelâm vardır, tefsir vardır, mantık vardır, temsil vardır, marifet vardır; fakat bütün bunların üzerinde hikmet vardır. Yani Risaleler, sadece “ne nedir?” sorusuna cevap vermez; “niçin vardır, neye bakar, hangi isme ayna olur, insanın vazifesiyle nasıl irtibat kurar?” sorularına da cevap verir. Bu sebeple Risaleler, kuru bir bilgi kitabı değil; eşyayı Allah hesabına okutan bir hikmet mektebidir.

Nice Âlimin Anlayamaması

Bu yüzden nice ehl-i ilim kimseler vardır ki, zahirî ilimlerde derinleşmiş oldukları hâlde Risaleleri okurken “anlayamıyorum” diyebilirler. Çünkü Risaleler sadece bilgi hafızasına değil, hikmet nazarına hitap eder. Orada mesele yalnız kavram bilmekle çözülmez; temsilin ruhunu yakalamak, kâinatı bir kitap gibi okumak, esmâ penceresinden bakmak ve imanı tahkikî bir derinlikle kavramak gerekir.

Sözler'deki Asıl Kuvvet

Demek ki Sözler'deki kuvvet, yalnız ilmî yoğunluk değildir; asıl kuvvet hikmettir. Çünkü Sözler, malumat yığmaz; zihni terbiye eder. Delil sunar ama delili kuru bırakmaz; kalbe indirir. Kâinattan misaller verir ama onları sıradan tabiat olayları olarak bırakmaz; her birini Allah'ın isimlerine açılan bir pencere yapar. İşte bu, ilmin hikmete dönüşmüş hâlidir.

Ayetin Sırrı

Bu yüzden Üstad Hazretleri'nin **وَمَنْ يُؤْتِ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا** ayetine işaret etmesi çok manidardır. Ayette “kime ilim verilirse” değil, “kime hikmet verilirse” buyruluyor. Çünkü hikmet, ilmi nurlandırır; bilgiyi basirete çevirir; hakikati kalbe ve hayata indirir. İlim insana meseleyi bildirir, hikmet ise o meselenin Allah'a bakan yüzünü gösterir.

Burada şöyle denilebilir: Risale-i Nur'da yalnız ilim değil, ilmin üstünde hikmet hâkimdir. Bu sebeple nice ehl-i ilim, zahirî malumatı çok olduğu hâlde Risalelerin derinliğini hemen kavrayamayabilir. Çünkü Risaleler akla bilgi vermekten ziyade, akli hikmetle terbiye eder; kalbi rahmetle yumuşatır; kâinatı esmâ-i ilâhiyeye açılan bir kitap hâline getirir. Demek

Sözler, ilimden ziyade hikmetin cilvesidir; bu yüzden de “Kime hikmet verilirse ona pek çok hayır verilmiştir” ayetinin sırrına mazhardır.